

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Standardy jakościowe i zasady realizacji wsparcia dla
uczestników projektów w ramach poddziałania 9.1.1
Wsparcie kształcenia ogólnego oraz poddziałania 9.1.2
Wsparcie kształcenia ogólnego w Aglomeracji Opolskiej
RPO WO 2014-2020

Wersja nr 2

DYREKTOR
WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU PRACY

Maciej Kałski

OPOLE, LISTOPAD 2019

Spis treści

USZCZEGÓLOWIONE FORMY WSPARCIA.....	3
1. Kształcenie umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych niezbędnych na rynku pracy (kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy).....	3
2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu poprzez realizację kompleksowych projektów.....	6
3. Korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz rozwijanie kompetencji informatycznych.....	9
4. Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego.....	14
5. Rozwój doradztwa zawodowego.....	18
II. ANGAŻOWANIE PERSONELU W PROJEKTACH EDUKACYJNYCH FINANSOWANYCH Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO W RAMACH RPO WO 2014-2020.....	21
III. SPOSÓB WERYFIKACJI NABYCIA KWALIFIKACJI I KOMPETENCJI PRZEZ NAUCZYCIELI W RAMACH PODDZIAŁANIA 9.1.1 ROZWÓJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO I 9.1.2 ROZWÓJ KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W AGLOMERACJI OPOLSKIEJ RPO WO 2014-2020 W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM.....	27

W ramach poddziałania 9.1.1 *Wsparcie kształcenia ogólnego* i 9.1.2 *Wsparcie kształcenia ogólnego w Aglomeracji Opolskiej* Osi priorytetowej IX *Wysoka jakość edukacji* RPO WO 2014-2020 możliwa jest realizacja projektów w zakresie:

- kształcenia umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych,
- tworzenia warunków do nauczania opartego na metodzie eksperymentu,
- korzystania z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz rozwijania kompetencji informatycznych,
- indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego,
- rozwoju doradztwa zawodowego.

I. USZCZEGÓLWIENIE FORM WSPARCIA

Typ projektu nr 1.

- 1. Kształcenie umiejętności uniwersalnych oraz kompetencji kluczowych¹ poprzez:**
- a. doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów, wychowanków lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
 - b. kształtowanie i rozwijanie u uczniów, wychowanków lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.

- Wsparcie w zakresie doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli w zakresie stosowania metod oraz form organizacyjnych sprzyjających kształtowaniu i rozwijaniu u uczniów, wychowanków lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy możliwe do realizacji w ramach typu projektu **1a** może obejmować w szczególności:
- a) kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, studia podyplomowe;
 - b) wspieranie istniejących, budowanie nowych i moderowanie sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
 - c) realizację w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomagania;

¹ Jako kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne niezbędne na rynku pracy należy rozumieć umiejętności matematyczno-przyrodnicze, umiejętności posługiwania się językami obcymi (w tym język polski dla cudzoziemców i osób powracających do Polski i ich rodzin), TIK, umiejętności rozumienia (ang. literacy), kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, umiejętność uczenia się, umiejętność pracy zespołowej w kontekście środowiska pracy.

- d) staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi szkoły i placówki;
- e) współpracę ze specjalistycznymi jednostkami, np.: szkołami lub ośrodkami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
- f) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER.

Zakres wsparcia, o którym mowa w **typie projektu 1a** powinien obejmować w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Program wspomagania (lit. c) jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomagania musi być zgodna ze wszystkimi wskazanymi poniżej warunkami:

- a) program wspomagania powinien służyć pomocą szkole lub placówce systemu oświaty w wykonywaniu przez nią zadań na rzecz kształtowania i rozwijania u uczniów, słuchaczy lub wychowanków kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
- b) zakres wspomagania wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły lub placówki systemu oświaty i odpowiada na specyficzne potrzeby tych podmiotów, w zakresie wskazanym w niniejszym dokumencie;
- c) realizacja programów wspomagania obejmuje następujące etapy:
 - i) przeprowadzenie diagnozy obszarów problemowych związanych z realizacją przez szkołę lub placówkę systemu oświaty zadań z zakresu kształtowania i rozwijania u uczniów, słuchaczy lub wychowanków kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy;
 - ii) prowadzenie procesu wspomagania w oparciu o ofertę doskonalenia nauczycieli przygotowaną zgodnie z potrzebami danej szkoły lub placówki systemu oświaty, z możliwością wykorzystania ofert doskonalenia funkcjonujących na rynku, m. in. udostępnianych przez centralne i wojewódzkie placówki doskonalenia nauczycieli;
 - iii) monitorowanie i ocena procesu wspomagania z wykorzystaniem m. in. ewaluacji wewnętrznej szkoły lub placówki systemu oświaty.

- Wsparcie w zakresie kształtowania i rozwijania u uczniów, wychowanków lub słuchaczy kompetencji kluczowych oraz umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy możliwe do realizacji w ramach typu projektu **1b** może objąć w szczególności:
- a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;
 - b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
 - c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia uczniów, słuchaczy lub wychowanków;
 - d) wdrożenie nowych form i programów nauczania w szkołach i placówkach systemu oświaty;
 - e) tworzenie i realizację zajęć o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych w szkołach i placówkach systemu oświaty;
 - f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków;
 - g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
 - h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER;
 - i) doradztwo zawodowe dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi;
 - j) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

Typ projektu nr 2.

2. Tworzenie warunków dla nauczania opartego na metodzie eksperymentu poprzez realizację:

- a. wyposażenie szkolnych pracowni w narzędzia do nauczania kompetencji matematyczno- przyrodniczych²,
- b. doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperymentu,
- c. kształtowanie i rozwijanie kompetencji matematyczno-przyrodniczych uczniów, wychowanków lub słuchaczy.

- Wyposażenie pracowni szkolnych w narzędzia do nauczania kompetencji matematyczno- przyrodniczych możliwe do realizacji w ramach typu projektu 2a musi być zgodne z następującymi warunkami:
- a) odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej; przykładowy katalog wyposażenia szkolnych pracowni, został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN³, katalog ten ma charakter otwarty;
 - b) istnieje możliwość sfinansowania kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m.in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
 - c) wyposażenie szkolnych pracowni przedmiotów przyrodniczych i matematyki powinno być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
 - d) zakupione wyposażenie powinno być dostosowane do odpowiedniego etapu edukacyjnego i w przypadku szkół ponadgimnazjalnych oraz ponadpodstawowych zakresu realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (podstawowego lub rozszerzonego);
 - e) limity wydatków kwalifikowalnych ponoszonych na zakup środków trwałych oraz cross-financing zostały określone w SZOOP.
- Doskonalenie umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji zawodowych nauczycieli, w tym nauczycieli przedmiotów przyrodniczych lub matematyki, niezbędnych do

² Projekty obejmujące wyposażenie szkolnych pracowni muszą być realizowane łącznie z innymi działaniami, o których mowa w pkt.2 lit. b lub c. Beneficjent może zrezygnować ze stosowania powyższego wymogu pod warunkiem, że zapewni realizację jednego z tych działań poza projektem.

³ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>. Katalog ma charakter otwarty.

prowadzenia procesu nauczania opartego na metodzie eksperyment możliwe do realizacji w ramach typu projektu **2b**, może obejmować w szczególności:

- a) kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, studia podyplomowe;
- b) wspieranie istniejących, budowania nowych i moderowania sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
- c) realizację w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomagania;
- d) staże i praktyki nauczycieli realizowane we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi szkoły i placówki;
- e) współpracę ze specjalistycznymi jednostkami, np.: szkołami lub ośrodkami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
- f) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER.

Zakres wsparcia udzielanego na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli powinien objąć w szczególności kształtowanie systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności (wsparcie o którym mowa w pkt 2 lit.b)

Program wspomagania (**lit. c**) jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomagania musi być zgodna ze wszystkimi warunkami opisanymi w pkt 1 niniejszego dokumentu.

- Kształtowanie i rozwijanie kompetencji uczniów, wychowanków lub słuchaczy w zakresie przedmiotów przyrodniczych lub matematyki możliwe do realizacji w ramach typu projektu **2c**, może objąć w szczególności:
- a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;

- b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
- c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia uczniów, słuchaczy lub wychowanków;
- d) wdrożenie nowych form i programów nauczania w szkołach i placówkach systemu oświaty;
- e) tworzenie i realizacja zajęć o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych w szkołach i placówkach systemu oświaty;
- f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków;
- g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
- h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER;
- i) doradztwo zawodowe dla uczniów, słuchaczy lub wychowanków, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi;
- j) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

Typ projektu nr 3.

- 3. Korzystanie z nowoczesnych technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) oraz rozwijanie kompetencji informatycznych poprzez⁴:**
- a. wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej,
 - b. podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty oraz włączania narzędzi TIK do nauczania,
 - c. kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, wychowanków lub słuchaczy, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń.

- Wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w nowoczesne pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK niezbędne do realizacji programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty, w tym zapewnienie odpowiedniej infrastruktury sieciowo-usługowej możliwe do realizacji w ramach typu projektu **3a**, powinno być zgodne z następującymi warunkami:
- a) wyposażenie szkół w pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK odpowiada potrzebom konkretnej jednostki oświatowej. Przykładowy katalog wyposażenia szkół został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN⁵;
 - b) dopuszcza się możliwość sfinansowania w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem i adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków) na potrzeby pracowni szkolnych, wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;
 - c) pomoce dydaktyczne oraz narzędzia TIK powinny być dostosowane do potrzeb ich użytkowników, w tym wynikających z niepełnosprawności;
 - d) maksymalna wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w szkole⁶ lub placówce systemu oświaty, objętej wsparciem wynosi:

⁴ Realizacja wsparcia, o którym mowa w pkt. 3 jest dokonywana na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu. Projekty obejmujące wyposażenie szkół lub placówek systemu oświaty muszą być realizowane łącznie z innymi działaniami, o których mowa w pkt. 3 lit. b lub c. Beneficjent może zrezygnować ze stosowania się do przedmiotowego wymogu pod warunkiem, że zapewni realizację jednego z tych działań poza projektem.

⁵ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezic-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>. Katalog ma charakter otwarty.

⁶ Wartość wsparcia finansowego na zakup pomocy dydaktycznych i narzędzi TIK w zespołach szkół lub placówek systemu oświaty, o których mowa w art. 91 ust. 1 Prawa oświatowego, powinna być uzależniona od liczby szkół lub placówek systemu oświaty tworzących zespół.

- i. dla szkół lub placówek systemu oświaty do 300 uczniów lub słuchaczy – 140 000 zł,
- ii. dla szkół lub placówek systemu oświaty od 301 uczniów lub słuchaczy – 200 000 zł.

Wniosek o dofinansowanie projektu obejmujący formy wsparcia możliwe do realizacji w ramach typu projektu 3a powinien zawierać zobowiązanie dotyczące osiągnięcia przez szkołę lub placówkę systemu oświaty objętą wsparciem w okresie do 6 miesięcy od daty zakończenia realizacji projektu, określonej w umowie o dofinansowanie projektu, wszystkich poniższych funkcjonalności:

- a) stały dostęp do łącza internetowego użytkowników w szkole lub placówce systemu oświaty, na poziomie przepływności optymalnym dla bieżącego korzystania z cyfrowych zasobów online w trakcie lekcji i w ramach pracy zawodowej;
- b) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jeden albo dwa zestawy stacjonarnych lub przenośnych komputerów albo innych mobilnych urządzeń mających funkcje komputera oraz dedykowanego urządzenia umożliwiającego ładowanie oraz zarządzanie mobilnym sprzętem komputerowym z:
 - i) zainstalowanym systemem operacyjnym;
 - ii) dostępem do oprogramowania biurowego;
 - iii) oprogramowaniem antywirusowym, jeżeli istnieje dla danego urządzenia – opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych;
 - iv) oprogramowaniem zabezpieczającym komputer albo inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera w przypadku kradzieży;
 - v) oprogramowaniem do zarządzania zestawem przenośnych komputerów albo innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera dla potrzeb przeprowadzania zajęć lekcyjnych - w zależności od rodzaju wybranego przenośnego komputera albo innego mobilnego narzędzia mającego funkcje komputera - opcjonalnie, jeżeli takie oprogramowanie nie jest zainstalowane na szkolnych urządzeniach sieciowych oraz oprogramowaniem do zarządzania szkolnymi urządzeniami sieciowymi;
 - vi) oprogramowaniem zabezpieczającym uczniów przed dostępem do treści, które mogą stanowić zagrożenie dla ich prawidłowego rozwoju w rozumieniu art. 27 Prawa oświatowego;
 - vii) oprogramowaniem zabezpieczającym szkolne urządzenia sieciowe;
- c) w zależności od liczby uczniów lub słuchaczy, tj. do 300 albo od 301, szkoła lub placówka systemu oświaty posiada odpowiednio, co najmniej, jedno albo dwa wydzielone miejsca dostosowane do potrzeb funkcjonowania zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera z bezprzewodowym dostępem do Internetu;
- d) w miejscach, w których uczniowie korzystają z zestawu stacjonarnych lub przenośnych komputerów lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera, jest możliwa prezentacja treści edukacyjnych z wykorzystaniem

wielkoformatowych, niskoemisyjnych, interaktywnych urządzeń do projekcji obrazu i emisji dźwięku umożliwiających wyświetlanie obrazu bardzo dobrej jakości z uwzględnieniem odpowiednich warunków światła, bez konieczności każdorazowego dostosowywania układu ławek w salach;

- e) szkoła lub placówka systemu oświaty zapewnia komputery stacjonarne lub przenośne lub inne mobilne narzędzia mające funkcje komputera do indywidualnego użytku służbowego nauczycielom prowadzącym zajęcia edukacyjne z wykorzystaniem TIK;
- f) szkoła lub placówka systemu oświaty posiada co najmniej jedno miejsce (pomieszczenie), w którym uczniowie lub słuchacze mają możliwość korzystania z dostępu do Internetu pomiędzy oraz w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych w godzinach pracy szkoły, zgodnie z organizacją roku szkolnego.

Szkoły lub placówki systemu oświaty korzystające ze wsparcia mają możliwość utworzenia wewnątrzszkolnych sieci komputerowych lub bezprzewodowych, które mogą objąć:

- a) opracowanie projektów technicznych dla każdej ze szkół lub placówek systemu oświaty uczestniczących w projekcie w zakresie instalacji sieci i urządzeń niezbędnych do stworzenia wewnątrzszkolnych sieci komputerowych lub bezprzewodowych;
- b) zakup urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej i wykonanie instalacji sieci zgodnie z opracowaną dokumentacją;
- c) sfinansowanie usług administrowania zakupionym w ramach projektu sprzętem i urządzeniami przez okres nie dłuższy niż okres trwania projektu.

Zakup urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej musi odpowiadać potrzebom konkretnej jednostki oświatowej. Przykładowy wykaz urządzeń w ramach infrastruktury sieciowo-usługowej, na zakup których udziela się wsparcia finansowego, został opracowany przez MEN i jest udostępniany za pośrednictwem strony internetowej administrowanej przez MEN⁷.

Wydatki na inwestycje infrastrukturalne, są kwalifikowalne, jeżeli zostaną spełnione łącznie wszystkie poniższe warunki:

- i. nie jest możliwe lub nie jest racjonalne kosztowo wykorzystanie istniejącej infrastruktury;
- ii. potrzeba wydatkowania środków została potwierdzona analizą potrzeb;
- iii. infrastruktura została zaprojektowana zgodnie z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w *Wytycznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji*.

- Podnoszenie kompetencji cyfrowych nauczycieli wszystkich przedmiotów, w tym w zakresie korzystania z narzędzi TIK zakupionych do szkół lub placówek systemu oświaty

⁷ <http://efs.men.gov.pl/dokumenty/wytyczne-w-zakresie-realizacji-przedswiezec-z-udzialem-srodkow-europejskiego-funduszu-spolecznego-w-obszarze-edukacji-na-lata-2014-2020/>. Katalog ma charakter otwarty.

oraz włączania narzędzi TIK do nauczania przedmiotowego możliwe do realizacji w ramach typu projektu **3b** może objąć w szczególności:

- a) obsługę urządzeń cyfrowych oraz sprzętu informatycznego, w tym mobilnego, zakupionego do szkół w ramach wsparcia EFS;
- b) wykorzystanie narzędzi cyfrowych w nauczaniu przedmiotowym, w tym wykorzystanie cyfrowych programów i aplikacji wspomagających nauczanie oraz dydaktycznych serwisów internetowych, również w trakcie zajęć prowadzonych z uczniami z niepełnosprawnościami oraz w kształceniu informatycznym;
- c) nowe metody kształcenia z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych;
- d) edukację w zakresie bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni oraz bezpieczne korzystanie ze sprzętu komputerowego lub innych mobilnych narzędzi mających funkcje komputera;
- e) wykorzystanie zasobów dydaktycznych dostępnych w Internecie;
- f) administrację wewnętrzną infrastrukturą sieciowo-usługową szkoły lub placówki systemu oświaty (komputerową i bezprzewodową);
- g) wykorzystanie w nauczaniu e-podręczników bądź e-materiałów, stworzonych dzięki środkom EFS w latach 2007-2013 i 2014-2020.

W/w wsparcie może być realizowane z wykorzystaniem poniższych form:

- a) kursów i szkoleń doskonalących (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, studia podyplomowe;
- b) wspierania istniejących, budowania nowych i moderowania sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
- c) realizacji w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomagania;
- d) staży i praktyk nauczycieli realizowanych we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi szkoły i placówki;
- e) współpracy ze specjalistycznymi jednostkami, np.: szkołami lub ośrodkami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
- f) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER

Zakres wsparcia udzielanego w ramach RPO na rzecz doskonalenia umiejętności, kompetencji lub kwalifikacji nauczycieli powinien obejmować w szczególności kształtowanie

systemu wartości i postaw zawodowych, przygotowujących do pracy z dziećmi i młodzieżą ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Dotyczy to w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Program wspomagania (**lit. c**) jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomagania musi być zgodna ze wszystkimi warunkami opisanymi w pkt 1 niniejszego dokumentu.

- Kształtowanie i rozwijanie kompetencji cyfrowych uczniów, wychowanków lub słuchaczy, w tym z uwzględnieniem bezpieczeństwa w cyberprzestrzeni i wynikających z tego tytułu zagrożeń, możliwe do realizacji w ramach typu projektu **3c**, powinno być realizowane poprzez:
 - a) realizację projektów edukacyjnych w szkołach lub placówkach systemu oświaty objętych wsparciem;
 - b) realizację dodatkowych zajęć dydaktyczno-wyrównawczych służących wyrównywaniu dysproporcji edukacyjnych w trakcie procesu kształcenia dla uczniów, wychowanków lub słuchaczy mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych, wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego danego etapu edukacyjnego;
 - c) realizację różnych form rozwijających uzdolnienia uczniów, wychowanków lub słuchaczy;
 - d) wdrożenie nowych form i programów nauczania w szkołach lub placówkach systemu oświaty;
 - e) tworzenie i realizację zajęć o nowatorskich rozwiązaniach programowych, organizacyjnych lub metodycznych w szkołach lub placówkach systemu oświaty;
 - f) organizację kółek zainteresowań, warsztatów, laboratoriów dla uczniów, wychowanków lub słuchaczy;
 - g) nawiązywanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym szkoły lub placówki systemu oświaty (w tym m. in.: przedsiębiorcami, zrzeszeniami przedsiębiorców) w celu osiągnięcia założonych celów edukacyjnych;
 - h) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER;
 - i) doradztwo zawodowe dla uczniów, wychowanków lub słuchaczy, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

- j) realizację zajęć organizowanych poza lekcjami lub poza szkołą.

W/w działania będą prowadzone z uwzględnieniem indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów, wychowanków lub słuchaczy objętych wsparciem.

Typ projektu nr 4.

- 4. Indywidualizacja pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcie ucznia młodszego (ucznia przekraczającego kolejny próg edukacyjny, a tym samym rozpoczynającego kolejny/ nowy etap edukacyjny:**
- I etap edukacyjny - obejmuje uczniów klasy I szkoły podstawowej;
II etap edukacyjny - obejmuje uczniów klasy IV szkoły podstawowej):
- a. doposażenie szkół lub placówek systemu oświaty w pomoce dydaktyczne oraz specjalistyczny sprzęt do rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych, kształcenia oraz wspomagania rozwoju i prowadzenia terapii uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a także podręczniki szkolne i materiały dydaktyczne dostosowane do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością, ze szczególnym uwzględnieniem tych pomocy, sprzętu i narzędzi, które są zgodne z koncepcją uniwersalnego projektowania lub w przypadku braku możliwości jej zastosowania wykorzystano mechanizm racjonalnych usprawnień, zgodnie z warunkami określonymi w Wytocznych w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz zasady równości szans kobiet i mężczyzn ramach funduszy unijnych na lata 2014-2020;
- b. przygotowanie nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego, rozpoznawania potrzeb rozwojowych, edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy;
- c. wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty⁸.

- Kompleksowe programy wspomagające szkołę lub placówkę systemu oświaty w procesie indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi muszą objąć działania wymienione w typie projektu 4 a-c. Beneficjent może zrezygnować ze stosowania powyższego wymogu pod warunkiem, że zapewni realizację co najmniej jednego z tych działań poza projektem.

⁸ W ramach 4 typu projektu zakłada się, iż działania określone w ramach lit. b) i c) uwzględniają współpracę z rodzicami.

Programy wspomagające obejmują klasy IV-VIII szkoły podstawowej. Powyższy warunek nie ma zastosowania do programów wspomagających proces indywidualizacji pracy z uczniem z niepełnosprawnością, które obejmować mogą klasy I-VIII.

- Działania możliwe do realizacji w ramach typu projektu 4 b i c mogą stanowić samodzielne działania w projekcie oraz mogą być realizowane niezależnie od etapu edukacyjnego, na którym znajduje się uczeń.
- Realizacja wsparcia możliwa do realizacji w ramach typu projektu 4 dokonywana jest na podstawie indywidualnie zdiagnozowanego zapotrzebowania szkół lub placówek systemu oświaty, w tym zwłaszcza powinna obejmować:
 - a) rozpoznane potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów,
 - b) wnioski z udzielanej pomocy-psychologiczno-pedagogicznej, wczesnego wspomagania rozwoju dzieci oraz prowadzonych działań i zajęć o charakterze rewalidacyjnym, socjoterapeutycznym i resocjalizacyjnym, dotyczące dalszych działań mających na celu poprawę funkcjonowania uczniów i włączenie społeczne,
 - c) potrzeby dzieci i uczniów określone w indywidualnych programach dzieci i uczniów (edukacyjno-terapeutycznych, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, wczesnego wspomagania rozwoju dzieci) oraz orzeczeniach i opiniach,
 - d) wnioski z przeprowadzonego spisu inwentarza oraz oceny stanu technicznego posiadanego wyposażenia (o ile projekt obejmuje działania, o których mowa w typie projektu 4a).
- Dopuszczenie bazy dydaktycznej szkół i placówek systemu oświaty możliwe do realizacji w ramach typu projektu 4a obejmuje zakup m.in.:
 - a) specjalistycznego oprogramowania;
 - b) materiałów do prowadzenia diagnozy oraz działań ukierunkowanych na wspieranie edukacji włączającej, rozwijanie potencjału rozwojowego uczniów oraz poprawę funkcjonowania uczniów, w szczególności w zakresie komunikowania się z innymi, uczenia się oraz kompetencji emocjonalno-społecznych;
 - c) sprzętu specjalistycznego, wspierającego funkcjonowanie uczniów z niepełnosprawnością w szkole lub placówce;
 - d) podręczników szkolnych i materiałów dydaktycznych dostosowanych do potrzeb uczniów z niepełnosprawnością;

Dopuszcza się możliwość sfinansowanie w ramach projektów kosztów związanych z dostosowaniem lub adaptacją pomieszczeń (rozumianą zgodnie z Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności wydatków), wynikających m. in. z konieczności montażu zakupionego wyposażenia oraz zagwarantowania bezpiecznego ich użytkowania;

Zakres wsparcia w zakresie przygotowania nauczycieli do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym wsparcia ucznia młodszego i efektywnego stosowania pomocy dydaktycznych w pracy możliwe do realizacji w ramach typu projektu **4b** dotyczy w szczególności rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawania indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia i czynników środowiskowych, wpływających na jego funkcjonowanie. Wsparcie to służy tworzeniu w placówkach ogólnodostępnych warunków do edukacji dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności i może obejmować w szczególności:

- a) kursy i szkolenia doskonalące (teoretyczne i praktyczne), w tym z wykorzystaniem trenerów przeszkolonych w ramach PO WER, studia podyplomowe;
- b) wspieranie istniejących, budowania nowych i moderowania sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli;
- c) realizację w szkole lub placówce systemu oświaty programów wspomaganiania;
- d) staże i praktyki nauczycieli realizowanych we współpracy z podmiotami z otoczenia szkoły lub placówki systemu oświaty albo instytucjami wspomagającymi szkoły i placówki;
- e) współpracę ze specjalistycznymi jednostkami, np.: szkołami lub ośrodkami kształcącymi dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami, specjalnymi ośrodkami szkolno-wychowawczymi, młodzieżowymi ośrodkami socjoterapii, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi;
- f) wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER.

Realizacja wsparcia, o którym mowa powyżej jest możliwa z wykorzystaniem lokalnych zasobów specjalistycznych placówek specjalnych, ośrodków szkolno-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych, poradni psychologiczno-pedagogicznych.

Program wspomaganiania (**lit. c**) jest formą doskonalenia nauczycieli związaną z bezpośrednim wsparciem szkół lub placówek systemu oświaty. Realizacja programów wspomaganiania musi być zgodna ze wszystkimi warunkami opisanymi w pkt 1 niniejszego dokumentu.

Beneficjent ma obowiązek zapewnić, że zakupione pomoce, sprzęt specjalistyczny lub podręczniki, a także wiedza i umiejętności przeszkolonych nauczycieli będą wykorzystywane w ramach działań prowadzonych przez szkoły lub placówki systemu oświaty, do prowadzenia działań na rzecz indywidualizacji wsparcia, udzielania pomocy

psychologiczno-pedagogicznej oraz wspomaganie rozwoju w trakcie bieżącej pracy z uczniem.

- Wsparcie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach zajęć uzupełniających ofertę szkoły lub placówki systemu oświaty możliwe do realizacji w ramach typu projektu **4c** może obejmować w szczególności realizację działań uzupełniających ofertę pomocy psychologiczno-pedagogicznej, tj.:
- a) zajęcia specjalistyczne, prowadzone w celu stymulowania rozwoju poznawczego i zmniejszania trudności w opanowaniu wiadomości i umiejętności szkolnych przez uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych w ramach: zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, socjoterapeutycznych i psychoedukacyjnych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym;
 - b) zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze, organizowane dla uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi, w tym uczniów młodszych, mających trudności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;
 - c) warsztaty;
 - d) porady i konsultacje.

Wsparcie uczniów zdolnych może odbywać się wyłącznie w celu kształtowania i rozwijania ich kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy i powinno być realizowane na zasadach określonych ramach typu projektu **1**.

Do realizacji form wsparcia możliwych do realizacji w ramach typu projektu **4c** rekomendowane jest wykorzystanie narzędzi, metod lub form pracy wypracowanych w ramach projektów, w tym pozytywnie zwalidowanych produktów projektów innowacyjnych, zrealizowanych w latach 2007-2013 w ramach PO KL oraz w latach 2014-2020 w ramach PO WER.. Realizacja wskazanych powyżej form wsparcia musi wynikać z diagnozy indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów.

wyróżnić należy: kadre szkoły, doradców-konsultantów oraz instytucje zewnętrzne wspierające szkolne doradztwo zawodowe (w tym pracodawców, organizacje pracodawców, samorządy gospodarcze lub inne organizacje gospodarcze, stowarzyszenia lub samorządy zawodowe, szkoły prowadzące kształcenie zawodowe poradnie psychologiczno– pedagogiczne, instytucje rynku pracy, szkoły wyższe);

- k) katalog działań możliwych do zrealizowania w ramach planu wsparcia szkoły obejmuje:
- i) udzielanie pomocy doradcom edukacyjno - zawodowym w organizowaniu szkolnych spotkań, konkursów itp. poświęconych doradztwu zawodowemu;
 - ii) współpracę przy organizacji spotkań poświęconych doradztwu zawodowemu z uczniami, rodzicami, radami pedagogicznymi, zespołami wychowawców oraz przedstawicielami pracodawców lub przedsiębiorców;
 - iii) inicjowanie współpracy z zewnętrznymi instytucjami wspierającymi szkolne doradztwo zawodowe;
 - iv) udostępnianie informacji, np. o instytucjach zewnętrznych wspierających doradztwo zawodowe, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa zawodowego, opisanych w mapie lokalnej sieci doradztwa zawodowego lub możliwościach pozyskania materiałów z zakresu doradztwa zawodowego;
 - v) inicjowanie i koordynowanie konkursów, konferencji i innych przedsięwzięć z dziedziny doradztwa zawodowego o zasięgu lokalnym;
 - vi) wspieranie aktywności szkoły w środowisku lokalnym poprzez udział w targach szkolnych, organizacji lub udziale w tzw. drzwiach otwartych;
 - vii) organizacja wspólnych warsztatów, spotkań oraz konferencji z udziałem przedstawicieli instytucji zajmujących się doradztwem w powiecie, władz lokalnych, przedstawicieli pracodawców lub przedsiębiorców czy szkół wyższych;
- l) działania związane z tworzeniem i rozwojem sieci doradców edukacyjno – zawodowych i instytucji mają na celu:
- i) identyfikację osób zajmujących się problematyką doradztwa zawodowego w szkołach, placówkach systemu oświaty i instytucjach danego powiatu;
 - ii) inicjowanie i organizowanie przedsięwzięć umożliwiających wymianę doświadczeń osobom zainteresowanym doradztwem zawodowym (dyrektorom, doradcom zawodowym, pedagogom, psychologom, nauczycielom);
 - iii) podejmowanie działań integrujących środowisko osób zajmujących się w szkołach i innych instytucjach problematyką doradczą;
 - iv) budowanie współpracy osób odpowiedzialnych za doradztwo zawodowe w powiecie;
 - v) organizacja warsztatów dla członków sieci doradców edukacyjno – zawodowych z terenu powiatu, z uwzględnieniem problematyki doradztwa zawodowego dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wymianę informacji, np. o wydarzeniach powiatowych dotyczących doradztwa, informacji z regionalnego rynku pracy, oferty edukacyjnej szkół, badań i analiz

dotyczących lokalnego rynku pracy i dobrych praktyk, propagowanie działań doradczych.

WSPARCIE UCZNIÓW Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

W celu upowszechnienia edukacji wśród uczniów z niepełnosprawnością, zgodnie z Wytycznymi w zakresie realizacji zasady równości szans i niedyskryminacji, jest możliwe finansowanie mechanizmu racjonalnych usprawnień, w tym np. zatrudnienie asystenta ucznia, dostosowania posiłków z uwzględnieniem specyficznych potrzeb żywieniowych wynikających z niepełnosprawności ucznia, zakup pomocy dydaktycznych adekwatnych do specjalnych potrzeb edukacyjnych wynikających z niepełnosprawności w oparciu o indywidualnie przeprowadzoną w szkole lub placówce systemu oświaty diagnozę potrzeb w tym zakresie.

II. ANGAŻOWANIE PERSONELU W PROJEKTACH EDUKACYJNYCH FINANSOWANYCH Z EUROPEJSKIEGO FUNDUSZU SPOŁECZNEGO W RAMACH RPO WO 2014-2020

Zgodnie z art. 16 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. z 2019 r. 1148, ze zm.) oraz art. 35 a ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela (Dz.U. z 2018 r. 967, ze zm.), do prowadzenia zajęć edukacyjnych finansowanych z EFS powinni być zatrudniani nauczyciele na podstawie ustawy Karta Nauczyciela bądź ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy (Dz.U. z 2019 r. 1040, ze zm.).

1. Realizacja projektu EFS przez szkołę publiczną (beneficjent)

Gmina jako podmiot posiadający osobowość prawną a nie szkoła/OWP (jej jednostka organizacyjna) uprawniona jest do podpisania umowy o dofinansowanie projektu finansowanego ze środków Unii Europejskiej (z tego względu w projektach edukacyjnych finansowanych ze środków EFS szkoły/OWP są realizatorami projektu gminy). Zgodnie z treścią umowy o dofinansowanie gmina zobowiązana jest podczas wydatkowania środków projektowych do stosowania powszechnie obowiązującego prawa (krajowego i wspólnotowego), ponadto *Wytycznych w zakresie kwalifikowania wydatków w ramach EFRR, EFS i FS na lata 2014-2020*. Jednocześnie, przystępując do umowy o dofinansowanie gmina przyjmuje na siebie pełną odpowiedzialność za realizację projektu.

Fakt, że gmina jest beneficjentem, nie może jednak prowadzić do obejścia przepisów dot. angażowania nauczycieli w szkołach.

Istotne jest, aby na etapie formułowania założeń projektu we wniosku o dofinansowanie, określić kto jest beneficjentem, kto realizatorem, a kto pracodawcą nauczycieli, tak aby

uregulowanie stosunku pracy z nauczycielami, w związku z realizacją zadań projektowych, przebiegło zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym. Z wniosku o dofinansowanie musi wynikać przejrzysty opis sposobu angażowania własnych pracowników przez szkołę jako realizatora, tak aby możliwa była ocena kwalifikowalności kosztów tego zaangażowania na etapie kontroli projektu czy weryfikacji wniosków o płatność.

Odpowiedzialność za prawidłowe zaangażowanie personelu projektu i rozliczenie kosztów jego zaangażowania zgodnie z prawem powszechnie obowiązującym i Wytycznymi ponosi beneficjent projektu.

Angażowanie nauczycieli na podstawie Karty Nauczyciela i Kodeksu Pracy

W przypadku zorganizowania w publicznej szkole/OWP lub placówce zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, zgodnie z przepisami art. 35a ustawy *Karta Nauczyciela*, dyrektor szkoły/OWP lub placówki może powierzyć prowadzenie tych zajęć nauczycielowi na podstawie tej ustawy, co dotyczy nauczycieli już zatrudnionych w tej szkole/OWP lub placówce (nie dochodzi wówczas do dodatkowego zatrudnienia nauczyciela, lecz nauczyciel prowadzi te zajęcia w ramach nawiązanego już stosunku pracy na podstawie ustawy *Karta Nauczyciela*). Zajęcia w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej przydzielane są za zgodą nauczyciela i nie są wliczane do tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, prowadzonych bezpośrednio z uczniami/przedszkolakami lub wychowankami albo na ich rzecz.

Za każdą godzinę prowadzenia tych zajęć przysługuje wynagrodzenie w wysokości ustalonej w sposób określony w art. 35 ust. 3 ustawy *Karta Nauczyciela*, tj. takiej jak wynagrodzenie za godziny ponadwymiarowe i doraźnych zastępstw. Należy zaznaczyć, że nauczyciel szkoły/OWP lub placówki, w której w organizacji pracy przewidziano ferie szkolne, nie może świadczyć na tej podstawie pracy w celu realizacji zajęć w projekcie EFS w okresie ferii zimowych oraz wakacji, gdyż wówczas zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy *Karta Nauczyciela* przebywa na urlopie wypoczynkowym.

W celu realizacji zajęć w ramach programów finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej, prowadzonych bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz, w publicznej szkole/OWP i placówce może być również zatrudniony nowy nauczyciel, tj. nauczyciel, który nie realizuje w tej szkole/OWP lub placówce tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych. Ma to szczególnie znaczenie, w przypadku gdy nauczyciele z danej szkoły nie mogą zaangażować się w realizację zajęć w ramach projektu. Kwestię tą reguluje art. 16 ustawy *Prawo oświatowe*, zgodnie z którym warunkiem zatrudnienia takiego nauczyciela jest posiadanie przez niego kwalifikacji określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy *Karta Nauczyciela* oraz spełnianie warunków określonych w art. 10 ust. 5 pkt 2-4a tej ustawy. Nauczyciela takiego zatrudnia się na zasadach określonych w *Kodeksie pracy*, z tym że za każdą godzinę prowadzenia tych zajęć nauczycielowi przysługuje wynagrodzenie nie wyższe niż wynagrodzenie za jedną godzinę prowadzenia zajęć. Jest ono ustalone w sposób określony w art. 35 ust. 3 ustawy *Karta Nauczyciela* dla nauczyciela dyplomowanego posiadającego wykształcenie wyższe magisterskie i realizującego tygodniowy obowiązkowy wymiar godzin zajęć, o którym mowa w art. 42 ust. 3 w tabeli w lp. 3 tej ustawy.

Podsumowując, przed przystąpieniem do realizacji projektu beneficjent – organ prowadzący - powinien posiadać wiedzę, którzy nauczyciele danej szkoły/OWP zostaną zaangażowani do realizacji projektu na podstawie art. 35a *Karty Nauczyciela* oraz ewentualnie zweryfikować możliwość zaangażowania nauczycieli, o których mowa w art. 16 ustawy *Prawo oświatowe*.

Angażowanie nauczycieli w czasie ferii zimowych lub wakacji

Zgodnie z art. 64 ust. 1 ustawy *Karta Nauczyciela* nauczycielowi zatrudnionemu w szkole, w której organizacja pracy przewiduje ferie zimowe i wakacje przysługuje urlop wypoczynkowy w wymiarze odpowiadającym okresowi ferii, wakacji i w czasie ich trwania, dlatego też dyrektor szkoły nie może przydzielić, na podstawie art. 35a ustawy *Karta Nauczyciela*, nauczycielom zatrudnionym w szkole zajęć w projekcie EFS na okres ferii zimowych i wakacji. W celu realizacji zajęć w czasie ferii zimowych lub wakacji dyrektor szkoły może natomiast zatrudnić nowego nauczyciela zgodnie z art. 16 ustawy *Prawo oświatowe*, gdyż nauczycieli tych zatrudnia się zgodnie z *Kodeksem pracy* i w zakresie urlopu wypoczynkowego (nie mają do nich zastosowania przepisy ustawy *Karta Nauczyciela* lecz przepisy *Kodeksu pracy*).

Ponadto, zgodnie z podrozdziałem 6.15.1 pkt 1 *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności wydatków (...)* w sytuacji, gdy szczególne przepisy np. *ustawa Karta Nauczyciela* w przypadku nauczycieli szkół uniemożliwiają wykonywanie przez nich zadań w ramach projektu na podstawie stosunku pracy, IP RPO WO 2014-2020 będąca stroną umowy pozwala na ich zaangażowanie przez beneficjenta na podstawie stosunku cywilnoprawnego w ramach danego projektu z uwzględnieniem warunków określonych w podrozdziale 6.5 w/w *Wytycznych*.

Wyliczanie limitu zaangażowania czasu pracy nauczycieli zatrudnionych na podstawie Karty Nauczyciela

Zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności* (podrozdział 6.15 pkt 8 lit. b) „wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile łączne zaangażowanie zawodowe personelu projektu, niezależnie od formy zaangażowania, w realizację wszystkich projektów finansowanych z funduszy strukturalnych i FS oraz działań finansowanych z innych źródeł, w tym środków własnych beneficjenta i innych podmiotów, nie przekracza 276 godzin miesięcznie. Do ww. limitu wlicza się okres urlopu wypoczynkowego oraz czas niezdolności do pracy wskutek choroby¹⁰”. Zapis ten należy interpretować w kontekście pkt 2 podrozdziału 6.15: „wydatki związane z wynagrodzeniem personelu projektu są ponoszone zgodnie z przepisami krajowymi”.

Mając na uwadze powyższe, w przypadku nauczycieli zatrudnionych na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela, do 276 godzin miesięcznie łącznego zaangażowania zawodowego należy uwzględnić cały czas ich pracy, o którym mowa w ustawie - Karta Nauczyciela, a nie wyłącznie zajęcia wynikające z tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych (pensum).

¹⁰ Do limitu nie wlicza się natomiast innych nieobecności pracownika takich jak urlop bezpłatny, rodzicielski i macierzyński.

W świetle przepisów art. 42 ust. 1 i 2 ustawy *Karta Nauczyciela*, w ramach ustalonego wynagrodzenia oraz czasu pracy nieprzekraczającego 40 godzin na tydzień, nauczyciel zatrudniony w pełnym wymiarze zajęć obowiązany jest realizować:

- 1) zajęcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, prowadzone bezpośrednio z uczniami lub wychowankami albo na ich rzecz (pensum),
- 2) inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły, w tym zajęcia opiekuńcze i wychowawcze uwzględniające potrzeby i zainteresowania uczniów;
- 3) zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym.

Dodatkową argumentację potwierdzającą takie rozumienie *Wytycznych*, stanowi pkt 8 lit. a podrozdziału 6.15 *Wytycznych kwalifikowalności*, zgodnie z którym „wydatki związane z zaangażowaniem zawodowym personelu projektu w projekcie lub projektach są kwalifikowalne, o ile obciążenie z tego wynikające nie wyklucza możliwości prawidłowej i efektywnej realizacji wszystkich zadań powierzonych danej osobie”, a do prawidłowej i efektywnej realizacji zadań wykonywanych przez nauczyciela na pewno zalicza się czas poświęcony na inne zajęcia i czynności wynikające z zadań statutowych szkoły oraz na zajęcia i czynności związane z przygotowaniem się do zajęć, samokształceniem i doskonaleniem zawodowym (art. 42 ust. 2 pkt 2 i 3 ustawy *Karta Nauczyciela*).

Reasumując należy podkreślić, że każdego nauczyciela zatrudnionego na podstawie ustawy *Karta Nauczyciela*, niezależnie od wymiaru pensum, obowiązuje czas pracy nieprzekraczający 40 godzin tygodniowo.

Angażowanie zewnętrznych wykonawców usług edukacyjnych

Angażowanie wykonawców zewnętrznych (firm lub osób fizycznych) do realizacji usług edukacyjnych w postaci zajęć EFS w szkole publicznej **ma charakter uzupełniający do powierzania tych zadań nauczycielom na podstawie ustawy *Karta Nauczyciela* i zatrudniania ich zgodnie z art. 16 ustawy *Prawo oświatowe***. Takie zaangażowanie będzie miało miejsce tylko i wyłącznie w przypadku, **gdy charakter zajęć EFS zaplanowanych w ramach projektu nie wymaga ich prowadzenia przez nauczycieli posiadających kwalifikacje określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy *Karta Nauczyciela***. Zaangażowanie podmiotu zewnętrznego wystąpi w przypadku realizacji specjalistycznych zajęć dodatkowych dla uczniów nierealizowanych w ramach standardowej oferty szkoły (np. zaawansowane programowanie, robotyka).

Zaangażowanie wykonawcy zewnętrznego może nastąpić na podstawie:

- ✓ stosunku pracy – w przypadku angażowania osób fizycznych niebędących nauczycielami;
- ✓ stosunku cywilnoprawnego – w przypadku angażowania wykonawców zewnętrznych (podmiotów/osób fizycznych) wyłonionych zgodnie z *Wytycznymi w zakresie kwalifikowalności*, w szczególności zasadą konkurencyjności i Prawem zamówień publicznych (ustawą z dnia 29 stycznia 2004 r. *Prawo zamówień publicznych* (Dz.U. z 2019 r., poz. 1843).

Zamówienie publiczne nie może być próbą obejścia przepisów ustawy *Karta Nauczyciela* i *Kodeksu pracy* regulujących podstawowe formy zaangażowania nauczycieli w projektach EFS.

Zaangażowanie wykonawcy zewnętrznego na podstawie umowy zlecenia oraz realizacja zajęć przez podmiot zewnętrzny odbywa się pod nadzorem organu prowadzącego lub szkoły/OWP/placówki oświatowej odpowiedzialnych za realizację całego procesu edukacyjnego. Może zdarzyć się sytuacja, w której wyłoniony wykonawca wśród zgłoszonej do prowadzenia zajęć kadry wskazał osoby będące jednocześnie nauczycielami szkoły publicznej. Będzie to możliwe wtedy, gdy przedmiot zamówienia wykracza poza kwalifikacje nauczyciela określone w przepisach wydanych na podstawie art. 9 ust. 2 i 3 ustawy *Karta Nauczyciela*. Wykonawca wynagradza nauczycieli za pracę zgodnie ze swoją polityką płacową, gdyż art. 35a ustawy *Karta Nauczyciela* nie znajduje tutaj zastosowania (beneficjent zawiera umowę na realizację usługi szkoleniowej z wykonawcą, który za zrealizowaną usługę otrzymuje wynagrodzenie w ramach projektu EFS).

2. Realizacja projektu EFS przez podmiot niepubliczny (beneficjent) – organ prowadzący szkołę niepubliczną lub organ prowadzący szkołę publiczną niebędący jednostką samorządu terytorialnego

Przepisy art. 35a ustawy *Karta Nauczyciela* i art. 16 ustawy *Prawo oświatowe* nie mają zastosowania do szkół niepublicznych o uprawnieniach szkoły publicznej a także szkół publicznych prowadzonych przez osoby fizyczne lub osoby prawne niebędące jednostkami samorządu terytorialnego.

W sytuacji, w której np. stowarzyszenie (beneficjent) jest organem prowadzącym szkołę niepubliczną o uprawnieniach szkoły publicznej, której uczniowie zostali objęci projektem EFS, może w ramach podstawowej działalności szkoły zatrudniać nauczycieli i inne osoby do prowadzenia zajęć lekcyjnych w szkole na podstawie stosunku pracy lub umów cywilnoprawnych, gdyż ustawa - *Karta Nauczyciela* w tym przypadku nie będzie miała zastosowania. Przeprowadzenie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego na realizację zajęć edukacyjnych musi być zgodne z podrozdziałem 6.5 *Wytycznych w zakresie kwalifikowalności*.

3. Realizacja projektu EFS przez podmiot prywatny (beneficjent) – nie będący organem prowadzącym szkoły

W sytuacji, gdy beneficjentem projektu EFS będzie podmiot prywatny nie będący organem prowadzącym szkołę/OWP, to projekt musi być realizowany w partnerstwie, w rozumieniu art. 33 ustawy wdrożeniowej, z organem/organami prowadzącymi szkołę/OWP.

W przypadku gdy partnerem podmiotu prywatnego (firmy lub NGO) będącego beneficjentem jest:

- ✓ szkoła publiczna – jest ona zobowiązana do zatrudniania nauczycieli w sposób opisany w pkt 1, co oznacza, że podział zadań w partnerstwie powinien to zakładać i nie może dochodzić do sytuacji angażowania przez beneficjenta pracowników partnera (nauczycieli z danej szkoły);

- ✓ szkoła niepubliczna – jest ona zobowiązana do zatrudniania nauczycieli w sposób opisany w pkt 2.

III. SPOSÓB WERYFIKACJI NABYCIA KWALIFIKACJI I KOMPETENCJI PRZEZ NAUCZYCIELI W RAMACH PODDZIAŁANIA 9.1.1 WSPARCIE KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO I PODDZIAŁANIA 9.1.2 WSPARCIE KSZTAŁCENIA OGÓLNEGO W AGLOMERACJI OPOLSKIEJ RPO WO 2014-2020 W WOJEWÓDZTWIE OPOLSKIM

Niniejszy dokument określa minimum wymagań dotyczących nabywania kwalifikacji i kompetencji, ich walidacji i certyfikowania w ramach działania 9.2 *Rozwój kształcenia zawodowego RPO WO 2014-2020*, Osi IX *Wysoka jakość edukacji RPO WO 2014-2020*.

1. **Kwalifikacja** to określony zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez instytucję uprawnioną do certyfikowania.

Zgodność z ustalonymi wymaganiami oznacza, że wymagania dotyczące efektów uczenia się (wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych), składających się na daną kwalifikację opisane są w języku efektów uczenia się. Ponadto, dla kwalifikacji powinny być również określone wymagania dotyczące walidacji, a proces nadawania kwalifikacji (walidacji i certyfikowania) powinien być objęty zasadami zapewniania jakości.

Opisanie kwalifikacji za pomocą **efektów uczenia się** jest ważne z kilku powodów. Po pierwsze, pozwala w przejrzysty sposób przedstawić wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osób posiadających kwalifikację. Stanowi więc cenne źródło informacji dla osób planujących swoją ścieżkę rozwoju osobistego i zawodowego oraz dla pracodawców.

Po drugie, podejście oparte na efektach uczenia się w centrum uwagi stawia osiągnięcia osób uczących się. Dzięki temu każda osoba – niezależnie od miejsca uczenia się i czasu poświęconego na uczenie się – może formalnie potwierdzić swoją wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne oraz przygotowanie do podejmowania określonych zadań.

Po trzecie, rozwiązanie to umożliwia odniesienie kwalifikacji do jednego z ośmiu poziomów Polskiej Ramy Kwalifikacji¹¹, a za jej pośrednictwem do Europejskiej Ramy Kwalifikacji.

¹¹ Polska Rama Kwalifikacji – opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji. Kwalifikacje, które zostaną wpisane do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji będą miały przypisany odpowiedni poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji.

Ułatwi w ten sposób porównywanie ze sobą kwalifikacji funkcjonujących na krajowym i międzynarodowym rynku pracy.

Efekty uczenia się dla danej kwalifikacji powinny zostać opisane w sposób zrozumiały dla osób rozpoczynających naukę, powinny być konkretne i jednoznaczne oraz możliwe do osiągnięcia. Ponadto muszą być mierzalne i możliwe do zaobserwowania oraz do zweryfikowania. Podczas formułowania wyrażen opisujących efekty uczenia się pomocne jest korzystanie z czasowników opisujących czynności, działania, które potrafi wykonać osoba posiadająca daną kwalifikację.

Przykłady efektów uczenia się:

Kwalifikacja	Źródło informacji nt. kwalifikacji i efektów uczenia się	Wybrane efekty uczenia się dla danej kwalifikacji <i>Osoba ucząca się:</i>
Lekarz weterynarii	Program kształcenia na studiach jednolitych magisterskich na kierunku Weterynaria	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje zasady żywienia zwierząt, układa i analizuje dawki pokarmowe – opisuje i wyjaśnia procesy metaboliczne na poziomie molekularnym, komórkowym – wykonuje badania przed- i poubojowe oraz ocenia jakość produktów pochodzenia zwierzęcego
Magister farmacji	Program kształcenia na studiach jednolitych magisterskich na kierunku Farmacja	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje wpływ środków dezynfekujących i antyseptycznych na drobnoustroje – wykorzystuje techniki biologii molekularnej w diagnostyce mikrobiologicznej
Świadectwo ukończenia szkoły podstawowej	Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej	– liczy w przód i w tył od danej liczby po 1

	w zakresie matematyki (klasy I-III)	– waży przedmioty używając kilogram, dekagram, gram
Świadectwo dojrzałości (matura)	Nowa podstawa programowa Geografia – liceum (zakres podstawowy)	– wyjaśnia na czym polegają zmiany na rynku pracy w skali globalnej, regionalnej i wynikające z rozwoju technologii informacyjno- komunikacyjnych – dokonuje oceny zjawiska uzależnienia produkcji energii na świecie od źródeł zaopatrzenia surowców nieodnawialnych, potrafi wyjaśnić twierdzenie „ropa rządzi światem”

Przykłady zestawów efektów uczenia się i kryteriów ich weryfikacji, oparte na pilotażowych opisach kwalifikacji opracowanych w projekcie przygotowującym wdrożenia krajowego systemu kwalifikacji*

Kwalifikacja	Źródło informacji nt. kwalifikacji i efektów uczenia się	Efekty uczenia się dla wybranego zestawu danej kwalifikacji	Kryteria weryfikacji przypisane danym efektom uczenia się
Planowanie i realizacja animacji czasu wolnego (zestaw: Realizacja imprezy)	Projekt kwalifikacji*	Realizuje program imprezy	– Dostosowuje sposób realizacji imprezy do oczekiwań i możliwości uczestników – Zapewnia świadczanie zastępcze w przypadku braku możliwości realizacji programu

		Sprawuje opiekę nad uczestnikami imprezy	<ul style="list-style-type: none"> – Prezentuje procedury postępowania w sytuacjach niebezpiecznych – Stosuje przepisy prawa dotyczące zapewnienia uczestnikom imprezy bezpieczeństwa – Prezentuje różnorodne sposoby rozwiązywania sytuacji problemowych – Udziela uczestnikom imprezy niezbędnej pomocy zgodnie z obowiązującymi przepisami i zasadami etyki zawodowej
Konserwowanie nadwozia pojazdów samochodowych (zestaw: Przygotowanie do realizacji usługi mycia i konserwacji nadwozia)	Projekt kwalifikacji*	Konsultuje z klientem zakres mycia i konserwacji nadwozia pojazdu	<ul style="list-style-type: none"> – Określa zakres mycia i konserwacji nadwozia pojazdu – Przyjmuje zamówienie na usługę mycia i konserwacji
		Dobiera środki, urządzenia i technologie wykorzystywane podczas mycia i konserwacji nadwozia pojazdu	<ul style="list-style-type: none"> – Dobiera technologię mycia i konserwacji poszczególnych elementów nadwozia pojazdu – Rozpoznaje lakiery stosowane

			<ul style="list-style-type: none"> na nadwoziach pojazdów – Rozpoznaje materiały z których wykonane są zderzaki, lusterka, listwy boczne – Dobiera urządzenia wykorzystywane podczas mycia i konserwacji nadwozia pojazdu – Dobiera środki stosowane do mycia i konserwacji nadwozia pojazdu
		Określa koszty wykonania usługi	<ul style="list-style-type: none"> – Określa na podstawie cennika koszty mycia i konserwacji nadwozia pojazdu – Sporządza rachunek za wykonaną usługę mycia i konserwacji

* Projekty kwalifikacji przygotowane w ramach projektu „Opracowanie założeń merytorycznych i instytucjonalnych wdrażania Krajowych Ram Kwalifikacji oraz Krajowego Rejestru Kwalifikacji na rzecz uczenia się przez całe życie”.

Walidacja to wieloetapowy proces sprawdzania, czy – niezależnie od sposobu uczenia się – efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. Walidacja poprzedza certyfikowanie. Walidacja obejmuje identyfikację i dokumentację posiadanych efektów uczenia się oraz ich weryfikację w odniesieniu do wymagań określonych dla kwalifikacji. Walidacja powinna być prowadzona w sposób trafny (weryfikowane są te efekty uczenia się, które zostały określone dla danej kwalifikacji) i rzetelny (wynik weryfikacji jest niezależny od miejsca, czasu, metod oraz osób przeprowadzających walidację). Walidację wieńczy podjęcie i wydanie decyzji, jakie efekty uczenia się można potwierdzić, jakie zaś nie.

Certyfikowanie to procedura, w wyniku której osoba ucząca się otrzymuje od upoważnionej instytucji formalny dokument stwierdzający, że osiągnęła określoną kwalifikację. Certyfikowanie następuje po walidacji, w wyniku wydania pozytywnej decyzji stwierdzającej,

że wszystkie efekty uczenia się wymagane dla danej kwalifikacji zostały osiągnięte. W przypadku niektórych kwalifikacji walidacja i certyfikowanie są prowadzone przez różne podmioty (np. egzamin na prawo jazdy przeprowadza Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego, natomiast dokument, tj. prawo jazdy, wydaje starosta powiatu). Certyfikaty i inne dokumenty potwierdzające uzyskanie kwalifikacji powinny być **rozpoznawalne** i **uznawane** w danym środowisku, sektorze lub branży.

Wskazówki dotyczące weryfikacji rozpoznawalności i uznawalności certyfikatów w środowisku/ sektorze/ branży:

- brak wymogu weryfikacji w odniesieniu do kwalifikacji nabywanych w ramach przepisów prawa (oświata, szkolnictwo wyższe);
- umocowanie prawne - jeżeli w przepisach prawa zawarty jest wymóg odbycia szkolenia i uzyskania zaświadczenia uprawniającego do wykonywania pracy na danym stanowisku, można uznać w przypadku przeprowadzenia procesu walidacji i certyfikowania, że dana osoba nabyła kwalifikację ze względu na uznawalność tej kwalifikacji w danej branży (np.: zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury w sprawie Krajowego Programu Szkolenia w zakresie ochrony lotnictwa cywilnego warunkiem koniecznym do uzyskania prawa do wykonywania zawodu Operator Sprzętu Lotniskowego/Bagażowy czy Agenta Obsługi Pasażerskiej jest ukończenie jednego ze szkoleń określonych w ww. rozporządzeniu zorganizowanych przez uprawnioną instytucję szkolącą, w ramach których zostały zdefiniowane efekty uczenia się, jakie powinni osiągnąć uczestnicy szkolenia. Jeżeli po ukończeniu szkolenia zostanie przeprowadzona rzetelna walidacja zdobytych efektów uczenia się oraz wydany zostanie certyfikat lub inny dokument uprawniający do wykonywania danego zawodu, można uznać, że osoby te, uzyskały kwalifikację. Procedury walidacji i certyfikowania powinny odbyć się zgodnie z zasadami określonymi w Ustawie o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji z dn. 22 grudnia 2015 r. (Dz. U. 2018, poz. 2153 ze zm.) ;
- zawody regulowane¹² – szkolenia, które prowadzą do uzyskania uprawnień do wykonywania zawodów regulowanych (wydanie certyfikatu jest powiązane z warunkiem wykonywania danego zawodu lub działalności zawodowej), np. doradca inwestycyjny;
- certyfikaty międzynarodowe – wydanie certyfikatu, dla którego wypracowano system walidacji i certyfikowania efektów uczenia się na poziomie międzynarodowym, np. certyfikat z zakresu doradztwa finansowego, oparte na standardzie EFPA, certyfikaty językowe, np. TELC. Certyfikat międzynarodowy jest uznawany za spełniający wymogi określone w tym dokumencie w sytuacji, gdy spełnia co najmniej jeden z warunków poniżej:

¹² Zawód regulowany - zawód, którego wykonywanie dozwolone jest tylko po spełnieniu wymogów określonych przepisami prawnymi (np. zdanie egzaminu, ukończenie wymaganej praktyki zawodowej, uzyskanie wpisu na listę, ukończenie właściwego kształcenia czy szkolenia).

- jest umocowany prawnie (polskie przepisy prawne odwołują się wprost do danego certyfikatu/ egzaminu) albo
- został przyznany przez organizacje międzynarodowe (rządowe lub pozarządowe) albo
- jest umocowany prawnie w co najmniej dwóch krajach.
- jeżeli projekt odnosi się do konkretnej kwalifikacji to beneficjent we wniosku o dofinansowanie jest zobowiązany do uzasadnienia rozpoznawalności danego certyfikatu w branży.

Jeśli chodzi o tzw. **uprawnienia stanowiskowe**¹³, za kwalifikację należy uznać uzyskanie certyfikatu potwierdzającego uprawnienia do wykonywania zawodu na danym stanowisku (np. operator koparko-ładowarki, wózka widłowego itp.) pod warunkiem, że została przeprowadzona walidacja i został wydany dokument potwierdzający prawo do wykonywania pracy na danym stanowisku (jednocześnie wydany dokument stanowi podstawę do zatrudnienia na danym stanowisku, bez którego zatrudnienie nie byłoby możliwe). Samo szkolenie i wydanie zaświadczenia o jego odbyciu, na podstawie którego osoba podejmie pracę nie może być uznane za kwalifikację.

Z uwagi na trwające prace nad wdrożeniem Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, nie jest możliwe wskazanie pełnej listy instytucji certyfikujących oraz samych kwalifikacji. Za kwalifikacje należy uznać te, które są nadawane **w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego** oraz **te nadawane przez organy władz publicznych i samorządowych**, (np.: Urząd Dozoru Technicznego). Natomiast **w zakresie pozostałych kwalifikacji ważnych dla rynku pracy, każda instytucja będąca stroną umowy o dofinansowanie (IP, IZ) decyduje o uznaniu danego dokumentu za potwierdzający uzyskanie kwalifikacji na podstawie powyższych przesłanek (walidacji, certyfikowania, rozpoznawalności i uznawalności w danej branży). Właściwa instytucja powinna dokonać weryfikacji uznania kwalifikacji na etapie oceny wniosku o dofinansowanie.** W przypadku, gdy wniosek o dofinansowanie odnosi się do konkretnej kwalifikacji Beneficjent projektu powinien zostać zobowiązany do dostarczenia informacji o podstawie prawnej lub innych uregulowaniach, które stanowią podstawę dla instytucji do przeprowadzenia procedury certyfikowania oraz uzasadnienie dla potwierdzenia rozpoznawalności certyfikatu w branży, w zakresie której wydane zostaną certyfikaty.

Docelowym katalogiem możliwych do uzyskania w Polsce kwalifikacji będą kwalifikacje, które zostaną wpisane do Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji (o którym mówi *ustawa o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji*), dla których zostanie określony poziom Polskiej Ramy Kwalifikacji. Wpis kwalifikacji do ZRK będzie możliwy po spełnieniu określonych

¹³ Uprawnienia stanowiskowe – uprawnienia poświadczane formalnym dokumentem/certyfikatem, które stanowią podstawę do wykonywania danego zawodu, np. operator koparki, wózka widłowego.

procedur (przygotowania opisu kwalifikacji, wymagań dotyczących walidacji oraz zasad zapewniania jakości).

Możliwości uzyskiwania kwalifikacji

a. Kwalifikacje nadawane w systemie oświaty i szkolnictwa wyższego

Podstawą prawną regulującą uzyskiwanie kwalifikacji są:

- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2019, poz. 1149 ze zm.),
- ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. 2018 poz. 1668 ze zm.),
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 lutego 2019r. w sprawie ogólnych celów i zadań kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego oraz klasyfikacji zawodów szkolnictwa branżowego (Dz. U. z 2019 r. poz. 316 ze zm.)¹⁴,
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 marca 2019 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (Dz.U. 2019 poz. 652)).

Kwalifikacje w zawodzie

Uczniowie kończący naukę w szkołach branżowych I stopnia, szkołach branżowych II stopnia, technikach, przystępują do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodach (egzaminu zawodowego). Do tego samego egzaminu przystąpić mogą również uczniowie szkół policealnych, w których prowadzone było kształcenie zawodowe, osoby, które ukończyły naukę zawodu u rzemieślnika oraz uczestnicy kwalifikacyjnego kursu zawodowego (jednej z pozaszkolnych form kształcenia). Kwalifikacyjny kurs zawodowy jest prowadzony według programu nauczania uwzględniającego podstawę programową kształcenia w zawodach, w zakresie wybranej kwalifikacji. Kwalifikacyjny kurs zawodowy może być organizowany zarówno przez podmioty wymienione w art. 117 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe tj. publiczne i niepubliczne szkoły prowadzące kształcenie zawodowe, z wyjątkiem szkół artystycznych - w zakresie zawodów, w których kształcą, oraz w zakresie innych zawodów przypisanych do branż, do których należą zawody, w których kształcą szkoły, publiczne i niepubliczne placówki kształcenia ustawicznego i centra kształcenia zawodowego, jak również instytucje rynku pracy, o których mowa w [art. 6](#) ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, prowadzące działalność edukacyjno-szkoleniową oraz podmioty prowadzące działalność oświatową, o której mowa w art. 170 ust. 2 ustawy Prawo oświatowe. Egzamin potwierdzający kwalifikacje w zawodzie prowadzi Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (OKE). (Wymogi dotyczące organizacji kwalifikacyjnych

¹⁴ lub odpowiednie Rozporządzenie, które będzie obowiązywało na dzień rozpoczęcia realizacji działań w projekcie.

kursów zawodowych reguluje Rozporządzenie MEN w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych z dnia 19 marca 2019 r.).

Ponadto, zgodnie z treścią *Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego w obszarze edukacji na lata 2014-2020*, w ramach uzyskiwania lub uzupełniania wiedzy, umiejętności, kompetencji oraz kwalifikacji zawodowych przez uczniów i słuchaczy możliwa jest m.in. realizacja pozaszkolnych form kształcenia ustawicznego w tym kursów umiejętności zawodowych, kursów kompetencji ogólnych, innych kursów umożliwiających uzyskanie i uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych na warunkach określonych w w/w rozporządzeniu.

b. Kwalifikacje nadawane poza systemami oświaty i szkolnictwa wyższego przez organy władz publicznych i samorządów zawodowych

Do tej grupy należą kwalifikacje nadawane przez ministrów, szefów urzędów centralnych, instytutów badawczo-rozwojowych (m.in: Urząd Dozoru Technicznego, Transportowy Dozór Techniczny, Instytut Spawalnictwa, Urząd Regulacji Energetyki, Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego) i innych podmiotów (np. izby rzemieślnicze, samorządy zawodowe).

Podstawą prawną regulującą uzyskiwanie kwalifikacji są ustawy lub rozporządzenia, które regulują uzyskiwanie kwalifikacji zgodnie ze wspomnianymi wcześniej przesłankami (walidacja, certyfikacja).

Przygotowanie zawodowe dorosłych

Przykładem procesu prowadzącego do uzyskania kwalifikacji jest przygotowanie zawodowe dorosłych realizowane przez instytucje rynku pracy. Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. 2019 poz. 1482 ze zm.) przygotowanie zawodowe dorosłych stanowi formę praktycznej nauki zawodu dorosłych lub przyuczenia do pracy dorosłych, realizowaną bez nawiązania stosunku pracy z pracodawcą. Ten instrument aktywizacji musi być realizowany zgodnie z programem przygotowania zawodowego obejmującym nabywanie umiejętności praktycznych i wiedzy teoretycznej oraz zakończyć się egzaminem potwierdzającym kwalifikacje w zawodzie, egzaminem czeladniczym, mistrzowskim lub egzaminem sprawdzającym.

c. Kwalifikacje rynkowe

Do czasu pełnego uruchomienia Zintegrowanego Rejestru Kwalifikacji można wskazać przykłady kwalifikacji spoza systemów oświaty i szkolnictwa wyższego, które **mają znaczenie w określonych środowiskach działalności społecznej lub zawodowej** oraz **mają stworzony własny system walidacji i certyfikowania**. Ponadto pomimo braku regulacji ze strony państwa polskiego, kwalifikacjami są również certyfikaty, dla których wypracowano już **system walidacji i certyfikowania efektów uczenia się na poziomie międzynarodowym**. Do takich kwalifikacji należą m.in.:

➤ **Kwalifikacje finansowe:**

- Dyplomowany Pracownik Bankowy (Związek Banków Polskich);
- Specjalista ds. rachunkowości (Stowarzyszenie Księgowych w Polsce);
- Certyfikat z zakresu zarządzania ryzykiem (Warszawski Instytut Bankowy);
- Certyfikat Dealera WIB/ACI Polska (Warszawski Instytut Bankowy);
- Certyfikat z zakresu controllingu bankowego (Warszawski Instytut Bankowy);
- Certyfikowany Konsultant Finansowy (Związek Banków Polskich);
- Specjalista ds. Analizy Kredytowej (Związek Banków Polskich);
- certyfikaty z zakresu doradztwa finansowego, oparte na standardzie EFPA (European Financial Planning Association);
- Certyfikat ogólnobankowy ECB EFCB (EBTN/SSKBP) (Warszawski Instytut Bankowy).

➤ **Kwalifikacje komputerowe/informatyczne:**

- Certyfikaty umiejętności komputerowych odpowiadające standardom ramy kompetencji informatycznych i informacyjnych (Digital Competence Framework), DIGCOMP, np.: certyfikat IC3 (Internet and Computing Core Certification), ECDL (Europejski Certyfikat Umiejętności Komputerowych), ECCC (Europejski Certyfikat Kompetencji Informatycznych);
- Certyfikat EPP e-Urzędnik;
- Europejski Certyfikat Zawodu Informatyka na poziomie bazowym (EUCIP CORE);
- Oracle Certyfikat Java;
- Certyfikaty Microsoft.

➤ **Kwalifikacje językowe:**

- Certyfikaty potwierdzające znajomość języków obcych wg klasyfikacji „Common European Framework of Reference for Languages” - — „Europejski System Opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie” np. TOEFL, TELC, FCE, CAE, DELF, LCCI, ZDAF, DFA.

➤ **Kwalifikacje zarządzania projektami:**

- np.: Prince2 Foundation, PRINCE2 Practitioner, PMI, PMP, PMBOK.

Wykazane powyżej certyfikaty i kwalifikacje stanowią jedynie przykłady i nie należy ich traktować jako zamkniętej listy.

Dla certyfikatów międzynarodowych źródłem opisu efektów uczenia się i wymagań dotyczących walidacji są najczęściej międzynarodowe standardy egzaminacyjne. W takich przypadkach standardy egzaminacyjne wypracowane przez międzynarodową organizację zostają w całości lub z niewielkimi zmianami (mającymi na celu dostosowanie modelu do

warunków krajowych) wprowadzane w Polsce, a o jakość całego procesu dbają polskie instytucje, we współpracy z zagranicznymi partnerami.

W związku z powyższym, otrzymanie ww. certyfikatów należy traktować jako uzyskanie kwalifikacji.

Przykładowo certyfikat dla doradców finansowych EFA został wypracowany przez międzynarodową organizację pozarządową EFPA (European Financial Planning Association). Istniejącą procedurę walidacji wdrożył Warszawski Instytut Bankowości, który miał w swojej ofercie również inne certyfikaty międzynarodowe (np. Europejski Certyfikat Bankowca). W przypadku przedsięwzięć adaptacyjnych wypracowane zewnętrznie standardy egzaminacyjne szczegółowo opisują większość aspektów związanych z egzaminem, pozostawiając niewiele miejsca na swobodę i eksperymenty.

Instytucje certyfikujące

Przez instytucję certyfikującą należy rozumieć podmiot, który uzyskał uprawnienia do certyfikowania, spełniając wymogi określone w ustawie o ZSK z dnia 22 grudnia 2015 r. (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 ze zm.), a w okresie przejściowym także podmiot, który spełnia podstawowe wymogi określone w ustawie o ZSK. Instytucjami certyfikującymi mogą być np.: uczelnie, szkoły, okręgowe komisje egzaminacyjne, instytucje szkoleniowe, stowarzyszenia zawodowe, organy administracji publicznej.

Instytucje certyfikujące mogą samodzielnie przeprowadzać walidację (w takiej sytuacji procesy walidacji i certyfikacji muszą być odpowiednio rozdzielone). Zgodnie z art. 47 ust. 2 ustawy o ZSK z dnia 22 grudnia 2015 r. instytucje certyfikujące mogą przekazywać ją do instytucji walidujących, np. centrów egzaminacyjnych, instytucji szkoleniowych, które posiadają stosowne akredytacje, szkół.

W przypadku upoważnienia instytucji walidującej do przeprowadzenia walidacji odpowiedzialność za prawidłowo przeprowadzany proces spoczywa na instytucji certyfikującej (Art. 47 ust. 3 ustawy o ZSK).

W projektach realizowanych ze środków EFS można wykazywać wyłącznie kwalifikacje, których jakość gwarantują odpowiednie procedury i nadzór sprawowany przez konkretny podmiot. Aby zapewnić jakość walidacji i certyfikowania instytucje certyfikujące objęte są co najmniej systemem wewnętrznego zapewniania jakości (Art. 50. ust. 2 ustawy o ZSK). Zapewnienie jakości procesu walidacji efektów uczenia się jest kluczowe, jeśli wydany dokument ma stanowić wiarygodne poświadczenie uzyskanych kwalifikacji.

Przykłady instytucji pełniących role instytucji certyfikujących dla różnych kwalifikacji:

Nazwa kwalifikacji	INSTYTUCJA CERTYFIKUJĄCA
Kwalifikacje ze szkolnictwa zawodowego	Okręgowe Komisje Egzaminacyjne

Kwalifikacje rzemieślnicze	Izby rzemieślnicze (Egzaminy przeprowadzają komisje egzaminacyjne przy izbach rzemieślniczych)
Kwalifikacje w zakresie umiejętności komputerowych (zgodne z ramą kompetencji informatycznych i informacyjnych (Digital Competence Framework), DIGCOMP (np.ECDL)	Polskie Towarzystwo Informatyczne (Egzaminy przeprowadzają Centra Egzaminacyjne akredytowane przez PTI)
Licencje lotnicze	Urząd Lotnictwa Cywilnego
Kwalifikacje w sektorze bankowym i finansowym	Warszawski Instytut Bankowości
Uprawnienia budowlane	Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa
Uprawnienia budowlane w telekomunikacji	Stowarzyszenie Budowniczych Telekomunikacji
Specjalizacje lekarskie	Centrum Egzaminów Medycznych
Dyplomowany księgowy	Stowarzyszenie Księgowych w Polsce (Egzaminy przeprowadzają Oddziały Okręgowe Stowarzyszenia Księgowych w Polsce)
Trener Organizacji Pozarządowych	Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych
Prawo jazdy (wszystkie kategorie)	Starosta powiatu/Prezydent miasta (Egzaminy przeprowadza Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego)
Obsługa i konserwacja urządzeń technicznych	Urząd Dozoru Technicznego Transportowy Dozór Techniczny
Instalator mikro- i małych instalacji OZE	Urząd Dozoru Technicznego
Eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci energetycznych	Urząd Regulacji Energetyki
Spawacz	Instytut Spawalnictwa Urząd Dozoru Technicznego, Polski Rejestr Statków
Rzecznik patentowy	Samorząd Rzeczników Patentowych
Adwokat	Samorząd Adwokacki
Marynarz	Urząd Morski
Inspektor dozoru jądrowego	Państwowa Agencja Atomistyki

Biegły rewident	Krajowa Izba Biegłych Rewidentów
Logistyk	Krajowa Organizacja Certyfikującą Europejskiego Towarzystwa Logistycznego (Egzaminy przeprowadza Instytut Logistyki i Magazynowania)
Operator wózka widłowego	Urząd Dozoru Technicznego lub Instytut Mechanizacji Budownictwa i Górnictwa Skalnego
Agent ubezpieczeń	Komisja Nadzoru Finansowego (Egzaminy przeprowadza Zakład Ubezpieczeń)
Uprawnienie tankowania gazu LPG na stacjach paliw	Transportowy Dozór Techniczny
Tłumacz przysięgły	Minister Sprawiedliwości (Egzaminy przeprowadza Państwowa Komisja Egzaminacyjna)
Barman	Stowarzyszenie Polskich Barmanów
Operator żurawi wieżowych	Urząd Dozoru Technicznego
Operator urządzeń transportu bliskiego – podesty ruchome przejezdne	Urząd Dozoru Technicznego
Uprawnienie do wykonywania zawodu Siostry PCK	Polski Czerwony Krzyż
Elektryk	Urzędu Regulacji Energetyki
Palacz kotłów CO	Urzędu Regulacji Energetyki

Informacje nt. instytucji certyfikujących osoby, akredytowanych przez Polskie Centrum Akredytacji, można znaleźć na stronie internetowej www.pca.gov.pl (zakładka: akredytowane podmioty/jednostki certyfikujące osoby). Wykaz akredytowanych jednostek certyfikujących znajduje się również na stronie Rady Głównej Instytutów Badawczych (zakładka: Laboratoria Akredytowane/Wykaz akredytowanych jednostek certyfikujących).

2. Kompetencje to wyodrębniony zestaw efektów uczenia się / kształcenia. Opis kompetencji zawiera jasno określone warunki, które powinien spełniać uczestnik projektu ubiegający się o nabycie kompetencji, tj. wyczerpującą informację o efektach uczenia się dla danej kompetencji oraz kryteria i metody ich weryfikacji. Wykazywać należy wyłącznie kompetencje osiągnięte w wyniku interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego. Fakt nabycia kompetencji odbywa się w oparciu o jednolite kryteria wypracowane na poziomie krajowym w ramach następujących etapów:

- a) **ETAP I – Zakres** – zdefiniowanie w ramach wniosku o dofinansowanie grupy docelowej do objęcia wsparciem oraz wybranie obszaru interwencji EFS, który będzie poddany ocenie,
- b) **ETAP II – Wzorzec** – zdefiniowanie we wniosku o dofinansowanie standardu wymagań, tj. efektów uczenia się, które osiągną uczestnicy w wyniku przeprowadzonych działań projektowych,
- c) **ETAP III – Ocena** – przeprowadzenie weryfikacji na podstawie opracowanych kryteriów oceny po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie,
- d) **ETAP IV – Porównanie** – porównanie uzyskanych wyników etapu III (ocena) z przyjętymi wymaganiami (określonymi na etapie II efektami uczenia się) po zakończeniu wsparcia udzielanego danej osobie.

Nabyte kompetencje muszą być potwierdzone odpowiednimi dokumentami i każdorazowo będą weryfikowane poprzez odpowiednie sprawdzenia przyswojonej wiedzy i umiejętności. Warunkiem nabycia kompetencji jest zrealizowanie wszystkich etapów nabycia kompetencji (zestaw efektów uczenia się). Wnioskodawca we wniosku o dofinansowanie projektu musi opisać standard wymagań (efekty uczenia się, które osiągną uczestnicy szkolenia) i sposób weryfikacji nabycia kompetencji (egzamin zewnętrzny, test, rozmowa oceniająca, etc.).

2